

Konferencija

Socijalna prava kao temeljna ljudska prava

Na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Rijeci u suorganizaciji s Hanns Seidel Stiftungom održana je 26. i 27. rujna 2008. međunarodna znanstvena konferencija pod nazivom *Socijalna prava kao temeljna ljudska prava*. Voditeljice su bile prof. dr. sc. Nada Bodiroga Vukobrat i doc. dr. sc. Sanja Barić. Navedena je tema bila logičan izbor za ovogodišnji 5. jesenski međunarodni znanstveni skup posvećen aktualnostima europskog prava nakon događanja na europskoj pravnoj sceni. To posebice u kontekstu potpisivanja Reformskog ugovora (Ugovora iz Lisabona) i inkorporiranja Povelje temeljnih ljudskih prava u tekst Osnivačkih ugovora te svakako nakon presuda Europskoga suda u slučajevima *Viking* i *Laval*. Interakcija između tržišta rada, socijalnih standarda i europskog socijalnog modela, s jedne strane, i slobode pružanja usluga, s druge strane, otvara niz kontroverznih pitanja.

Otvoreni problemi glede ostvarenja socijalnih prava danas sadržavaju pitanja vezana uz realiziranje socijalnopolitičkih ciljeva Ugovora o EZ, oživotvorenje europskog sustava vrijednosti i posebno uz odnos nacionalnih i europskih temeljnih ljudskih prava, kako iz europskoga, tako i iz nacionalnoga kuta gledanja. Dva pitanja smatramo temeljnima. Prvo, jesu li nakon presuda u slučajevima *Laval* i *Viking* temeljna ljudska prava izravno suprotstavljena temeljnim gospodarskim slobodama europskog tržišta? I drugo, u aktualnom trenutku globalizacije, proširenja EU i razvoja tzv. modela fleksigurnosti, u kojoj mjeri pitanje određivanja socijalnih standarda postaje konfliktno područje u kontekstu strategije zapošljavanja?

Materija se razmatrala u tri tematske cjeline: 1. Socijalna prava – ustavnopravni i međunarodnopravni aspekti, 2. Socijalna prava u svjetlu Reformskog ugovora i 3. Socijalna prava – gospodarski i društveni aspekti.

Uvodno izlaganje održao je ravnatelj Max Planck instituta za strano i međunarodno socijalno pravo iz Münchena prof. dr. Bernd von Maydell, pozicionirajući problematiku socijalnih prava u kontekstu nacionalnih

ustavnopravnih obilježja kao i u širem, međunarodnopravnom kontekstu. Probleme jasnoće, preglednosti ali i prenormiranosti socijalnih prava u njemačkom pravom poretku identificirao je prof. dr. Hans Dietrich Steinmeyer (Sveučilište Münster, Njemačka) objašnjavajući njemačka iskustva nakon 30 godina kodifikacije socijalnih prava u jedinstveni socijalni zakonik. Detaljnu analizu socijalnih prava u Ustavu RH prezentirao je sudac Ustavnog suda RH doc. dr. sc. Mario Jelušić, a prof. dr. sc. Siniša Rodin s Pravnog fakulteta u Zagrebu provokativno je upozorio na probleme odvagivanja tržišnih sloboda i temeljnih ljudskih prava u postkomunističkim zemljama. Pri tome je posebni naglasak stavljen na probleme (ne)spremnosti nacionalnih sudova na primjenu općih načela, poput načela razmjernosti, u području ljudskih prava općenito, pa tako i socijalnih prava. Formalni aspekti normotvorstva koji su velik izazov za ostvarenje socijalnih prava u našoj državi (tumačenje pojma organskih zakona, parlamentarni nadzor nad egzekutivom i transparentnost rada Vlade RH) raščlanjeni su u izlaganju doc. dr. sc. Sanje Barić s Pravnog fakulteta u Rijeci. Međunarodnopravne standarde socijalnih prava prezentirali su dr. sc. Dražen Petrović (Međunarodna organizacija rada), doc. dr. sc. Mario Vinković (Pravni fakultet u Osijeku) i prof. dr. sc. Vesna Crnić Grotić (Pravni fakultet u Rijeci). D. Petrović sustavno je i pregledno prikazao najvažnije aspekte rada MOR-a, istaknuvši posebno desetogodišnje razdoblje Deklaracije MOR-a o temeljnim načelima i pravima na radu. Problematiku recepcije osnovnih međunarodnopravnih standarda kao temeljnih socijalnih prava EU razmotrio je M. Vinković, a V. Crnić Grotić pokazala je kako je Europski sud za ljudska prava u više navrata prihvatio nadležnost nad bitno socijalnim pravima (primjerice pravo na mirovinsko osiguranje) koja prava inače nisu obuhvaćena katalogom temeljnih ljudskih prava Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava, i to interpretacijom da se u pojedinim aspektima i pojedinim slučajevima socijalna prava mogu podvesti pod pravo vlasništva zajamčeno člankom 1. Protokola 1 uz Konvenciju. Konkretnije postupke ostvarivanja prava iz mirovinskog osiguranja u RH razložili su prof. dr. sc. Damir Aviani (Pravni fakultet u Splitu) i doc. dr. sc. Dario Đerđa (Pravni fakultet u Rijeci), a pregled stanja i izazova ostvarenja socijalnih prava pred Upravnim sudom RH dala je sutkinja Upravnog suda RH Inga Vezmar Barlek.

U okviru druge tematske cjeline sudionici konferencije usredotočili su se na regulativu EU. Evoluciju tzv. europskog socijalnog prostora i ljudskih prava, i to od Ugovora o EZ do Ugovora iz Lisabona, razmotrio je doc. dr. Gerald G. Sander (Sveučilište Hohenheim, Njemačka), a doc. dr. Matthias Knecht (Max Planck institut, München) koncentrirao se na sadržaj Povelje temeljnih ljudskih prava i njezin domašaj u pravu EU. Novije pre-

sude Europskog suda koje značajno mijenjaju ravnotežu između socijalnih prava i temeljnih gospodarskih sloboda izložile su i analizirale prof. dr. sc. Nada Bodiroga Vukobrat (Pravni fakultet u Rijeci) i doc. dr. sc. Hana Horak (Ekonomski fakultet u Zagrebu), dok je mr. sc. Ana Poščić prezentirala aktualna pitanja koncepta *consumer welfare* u okviru prava tržišnog natjecanja EU. Financiranje zdravstvene zaštite u državama članicama EU prikazo je dr. sc. Filip Krepelka (Masarykovo Sveučilište, Brno, Češka).

Treća tematska cjelina jasno je prikazala otvorene polemike u gospodarskim i društvenim modelima pristupa ostvarenju socijalnih prava. Dok su prof. dr. sc. Milovan Jovanović i Ivo Eškinja (Pravni fakultet u Rijeci) kritički progovorili o ekonomskim i socijalnim proturječnostima neoliberalnog kapitalizma upozorivši na niz problema hrvatskog gospodarstva koji dovode do smanjenja razine oživotvorenja socijalnih prava, mr. sc. Jasminka Kulušić (Hrvatska udruga poslodavaca) predstavila je koncept fleksigurnosti, pri tome se zalažući za veću fleksibilnost tržišta rada. Prof. dr. sc. Ivan Koprić (Pravni fakultet u Zagrebu) razmotrio je novu europsku regulaciju javnih službi. Sekularne i kršćanske pretpostavke govora o ljudskim pravima, a posebno posljedice govora o ljudskim pravima bez pretpostavki, problematizirali su mr. sc. Gordan Črpić i Marijana Kompes (Centar za promicanje socijalnog nauka Crkve). Zaključno je izlaganje održao prof. dr. sc. Vladimir Puljiz (Pravni fakultet u Zagrebu) osvrnuvši se na ukupnost europske strategije socijalne kohezije.

Na putu integracijskih procesa hrvatskog gospodarstva te prilagodbe i harmonizacije hrvatskog pravnog sustava pravnoj stečevini EZ, namjera je ovog znanstvenog skupa bila promišljanje i znanstvena raščlamba dosegnutog stupnja te budućih djelovanja svih relevantnih čimbenika u promicanju temeljnih socijalnih prava, europskih socijalnih standarda i stvaranja hrvatskog socijalnog modela. Diskusije koje su se vodile tijekom svakog tematskog modula iznjedrile su dodatna pitanja, ali i odredile smjernice za pronalaženje odgovora primjenjivih u hrvatskoj praksi.

Zbornik radova izloženih na konferenciji bit će dostupan u proljeće 2009.

Nada Bodiroga Vukobrat i Sanja Barić***

* Prof. dr. sc. Nada Bodiroga Vukobrat, izvanredna profesorica europskog prava Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci (associate professor at the Chair of Constitutional Law, University of Rijeka, Croatia)

** Doc. dr. sc. Sanja Barić, docentica na Katedri za ustavno pravo Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci (assistant professor at the Chair of Constitutional Law, University of Rijeka, Croatia)